

1862. Համաշխարհահանդես Լոնդոնում:

1865. Նոր պայմանակցութիւն վաճառականութեան Փրանսիայի և Զուլցեբերկայի միջև:

1867. Պարիզի հռչակաւոր Համաշխարհահանդեսը:

(Թ-բ-բ.) Ս. Բէկ - Նազարեանց:

ԽՏԻՆՈՒԹՅԱՆ ԱՐԽԱՐԿԱՅԻՆ ԱՄՈՒՐՈՒՄ:

Ահա մի նոր 11 տող բեւեռաձև արձանագրութիւն ևս՝ որ միջոցաւ Գէորգ վարժապետի Տէր Եարութիւնեան Գիլիջանցոյ՝ ձեռք բերի Շիրակայ դաւառի Աուլի-ջան անունով Հայարնակ գիւղի հարաւային կողմի վտակի եղերքումն, զոր տալով Խմրագրութեանդ խնդրեմ տպագրութեամբ հրատարակել հնախուզից հետաքրքրութեան համար:

Եաւելում թէ՛ այս բեւեռագրոյ օրինակն ևս ուղարկած լինելով Հայազգի հնագէտ Պրաֆէսսոր Պ. Քերովրէ պատկանեանին՝ ստացայ նորանից թարգմանութիւնն որպէս այս բեւեռագրոց, նոյնպէս և Օրդակլուայ մօտ եղած 9 տող բեւեռագրոց *) թարգմանութիւնն միևնոյն նամակի մէջ, որոյ օրինակն ևս ահա տամ խմրագրութեանդ ի տպագրութիւն պատմաբանից բաւականութեան համար:

Պ. Ք. Պատկանեանի նամակի պատճէնն այս է.

« 2երդ Սրբաշնութիւն ևլն.

« Ստացայ 2եր Դեկտ. 1ին գրած նամակը և հետը Աուլի-ջանի 11 տող արձանագրութեան օրինակը, Հատ դժուարութեամբ՝ բացի 3 տողից, կարողացայ կարգալ, և ահա ուղարկում եմ 2եղ թարգմանութիւնը եթէ հաճելի է. » Այս է.

« Բաղմազաւակ Աստուծոյ՝ Խալդեայ,

Արքայն Արգիստիս ասէ.

Առի զգաւառն քաղաքին Ալէխու (?)

Գնացի ի քաղաքէն Իստիմանու

Ի գաւառն Սաբապտին՝ Յունի իշխանին.

(Որ այժմ է)

(զժուարիմանալի ևն դժագրութիւնքն)

Արգիստիսի արքայի, հզօր արքայի, արքայի

Աշխարհին Բիայնայ, բնակելոյն ի քաղաքին

Տուսպայ » :

« Այս է ահա գորա թարգմանութիւնը, ի հարկէ մերձաւորարար ճիշտ կարգալը և թարգմանելը միայն այն ժամանակ կլինի, երբ նիւթը աւելանայ, այսինքն՝ նոր և բաղմատող արձանագրութիւններ գտնվեն առատութեամբ » :

« Իսկ Օրդակլուինի թարգմանութիւնը այս է.

« Մերձեցայ հզօր զօրութեան Աստուծոյն Խալդեայ,

(*) Օրդակլուայ 9 տող բեւեռագիրն տպած է Արտատ ամսագրի 1883 թուի Գեկտ. ամսում, յերես 534:

Որ ետ զգաւառս իշխանին Սուադայի
 Ի պարգև զաւակացն Արգիստիսի,
 Պատարագօք մերձեցայ առ Խալդի,
 Արգիստիս ասէ. առի զքաղաքն Սարու (?)
 Իշխանին Սուադայի ։

« Խնդրեմք գրէք մանրամասնաբար, որտեղ են այդ Օրդակուն և Ղուլի-ջանն *) : Ես քարտէսի վերայ չկարողացայ գտնել. բայց անշուշտ հարկաւոր է իմանալ ճիշտ տեղը ամեն նորագիւտ արձանագրութեան. որովհետեւ նախ՝ կիմացվի մինչև ի՞նչ տեղ է հասած եղել Վանի թագաւորաց իշխանութիւնը, և Երկրորդ՝ գուցէ կտեղեկանանք ժամանակով՝ թէ այժմ մեր պատմութեանց յայտնի քաղաքները և գիւղերն ինչ անուն են ունեցել Ասորեստանեայց ժամանակն **) :

« Եթէ Ձեր սէրը դէպի ազգային հնութիւնները կարողանայիք ներշնչել Հայ գիւղերի վարժապետներին, ինչպէս որ այս անգամ արել էք, գուցէ Ձեր գիւտերը բազմանային և մեր նորատունկ Հայ գիտութեան մեծ օգուտ և արդիւնք բերէին : Այս 14 արձանագրութիւններից արդէն պարզ երևում է, որ գոցա տեղը շատ պէտք է եղած լինի. և եթէ լաւ որոնուի, գուցէ անակնկալ և անսպասելի գիւտեր անէք : Ես գիտեմ, որ այդպիսի խուզարկութիւնները անշուշտ նիւթական միջոցների են կարօտ. բայց ի՞նչ արած, որ ազգը դեռ այսպիսի ծառայութիւնները չի գնահատում : Բայց չպէտք է կորցնել յոյսը, հաւաստի եմ, որ այդ շատ չի տեւի և սէրը դէպի հնութիւնները կտարածվի մեր երիտասարդների մէջ : Ինչ և իցէ : Այս օրերս Ձեր արձանագրութեանց օրինակները կուղարկեմ Բէլգիա օրագրումը տպելու համար. իսկ Ձեր Սրբազնութիւնից կսպասեմ նոր արձանագրեր :

« Ուղարկեցի մի Ռուսերէն տետրակ ևս « Վանայ բևեռագրութիւնք » վերնագրով, որ այժմ ստացած է իննիք :

« Սպասելով Ձեր կողմից նոր ուրախառիթ նամակներին —

« Մնամ խորին յարգանքք և լին.

« Քերովքէ պատկանեան ։

28 Դեկտեմբ 1883

Ս. Պետերբուրգ :

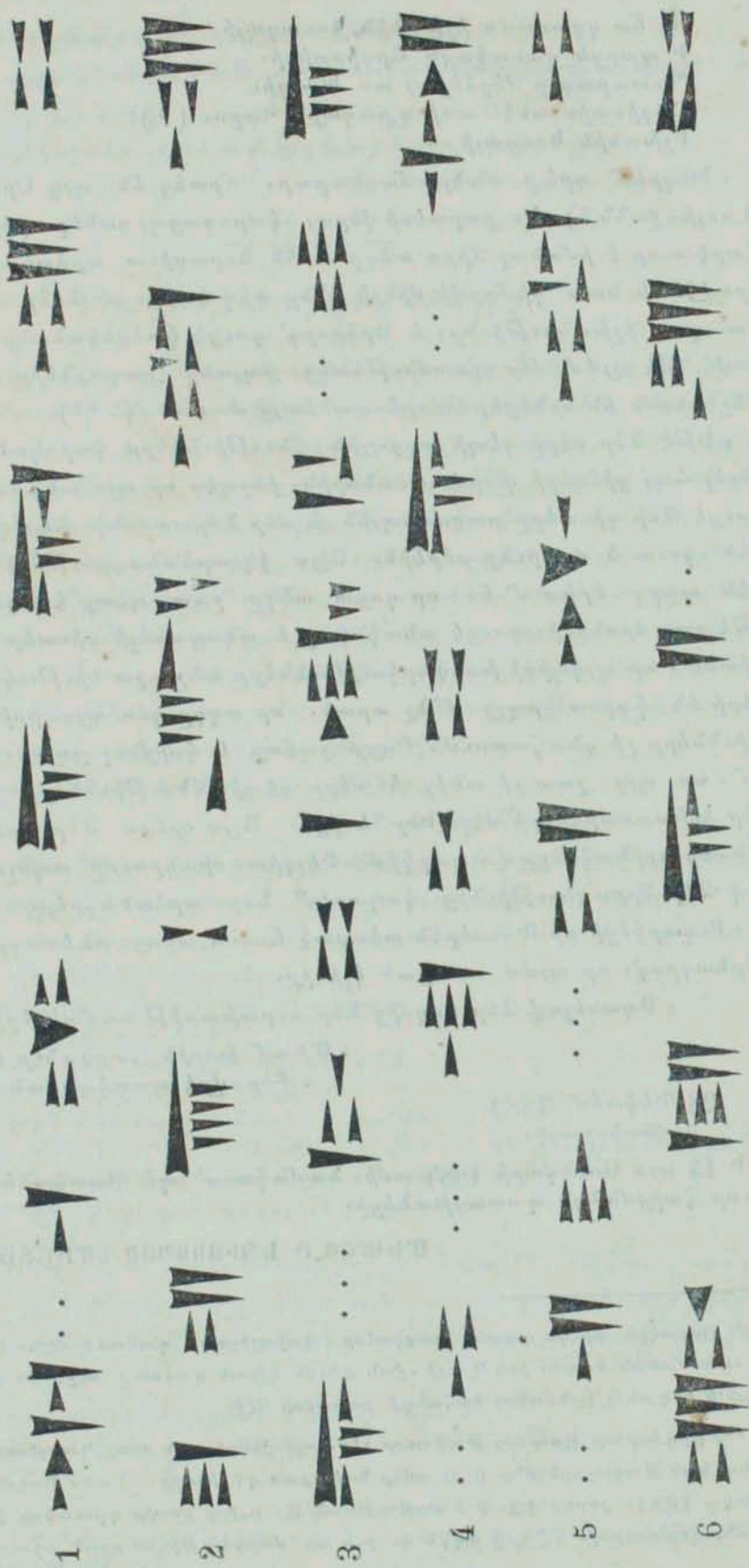
Ի 15 այս Յունվարի 1884 ամի, նամակաւս՝ պ. Պատկանեանցի կարևոր հարցմանցն պատասխանեցի :

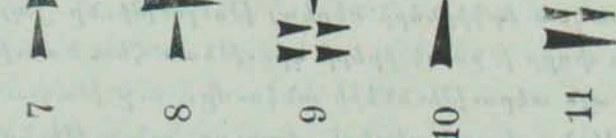
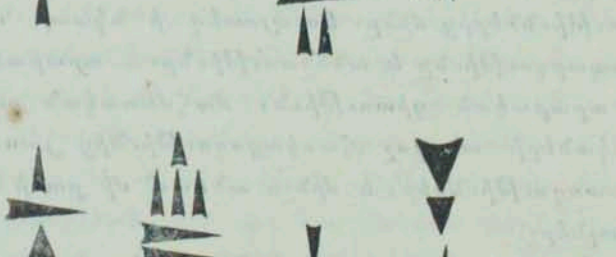
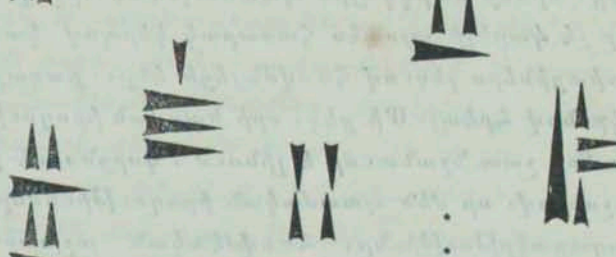
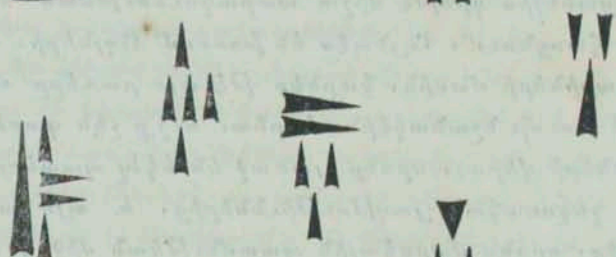
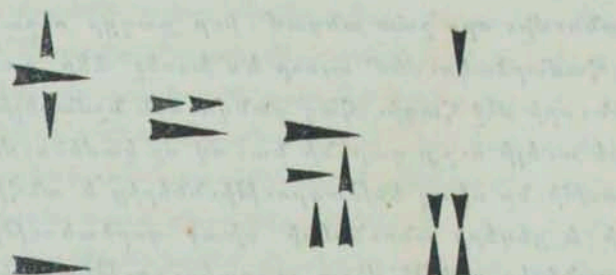
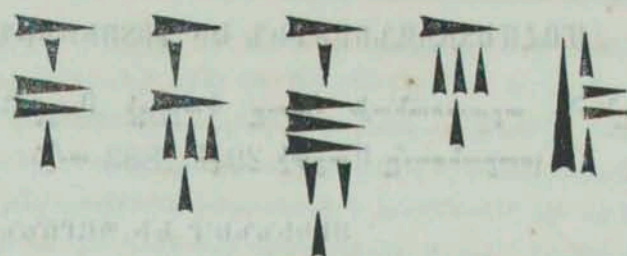
ՄԵՍՐՈՎԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ՍՄԵՏՏԵԱՆՑ

(*) Օրդակուն գիւղն գտանի Մաղիաձոր (Գարաշիչակ) գաւառի մէջ. Սեւանայ ձովի արեւմտեան եզրին. իսկ Ղուլի-ջան գիւղն Շիրակ գաւառի մէջ. եւ երկուսն եւս կարելի է գտնել Երեւանայ նահանգի քարտէսի մէջ :

(**) Արգիստիսը Ասորեաց թագաւոր չէր. այլ Հայոց. որ ըստ Գաղղիացի Լընորմանի է Նուշակ թագաւորն մեր 630 ամեք նախ քան զԲրիտանոս. (տես Բաղդմովէան Վերնեակայ 1881. յերես 12. ի ծանօթութեան Ա. գլխոյ ընտիր գրութեաց 2. Բ. Արգեսեան, վերնագրովս « Հայոց ազգն եւ իւր աս մարդկութիւնն ըրած օգուտներն) :

ԱՐՁԱՆԱԳԻՐ ՂՈՒԼԻ - ՋԱՆ ԳԵՂՋ ՇԻՐԱԿԱՑ.

7

8

9

10

11